

Lietuvos mokslų akademijos archyvo nuotr.

AKADEMIKUI JURUI POŽELAI – 100

Mokslas Lietuvoje neturėtų būti provincialus. Tai tautos intelektualių galimybių išraiška ir jos civilizuotumo rodiklis. Mokslas ir kultūra – ne valstybės tarnaitės, o kūrybinis įnašas į žmonijos civilizacijos procesą.

Juras Požela

Akademikas Juras Požela (1925–2014) buvo iškylus Lietuvos fizikas ir visuomenės veikėjas, plačiai žinomas Lietuvos ir pasaulio akademiniėje bendruomenėje. Aukštojo mokslo studijas pradėjęs Vilniuje, J. Požela jas baigė Maskvos M. Lomonosovo universitete. Grįžęs į Vilnių 1952 m., pradėjo mokslinę veiklą Vilniaus valstybinio universiteto Eksperimentinės fizikos katedroje, kuriai tuo metu vadovavo prof. Povilas Brazdžiūnas. Jo paskatintas, J. Požela įstojo į aspirantūrą ir išvyko į Leningradą gilinti žinių apie puslaidininkių savybes stipriuose elektriniuose laukuose pas akademiką Abramą F. Jofę. 1956 m. Leningrado valstybiniame universitete sėkmingai apgynęs fizikos-matematikos mokslų kandidato disertaciją, J. Požela grįžo į Vilnių ir pradėjo dirbti Lietuvos MA Fizikos-technikos institute, kur vystė naują plazminių reiškinių puslaidininkiuose mokslinių tyrimų kryptį. J. Požela įėjo į mokslo istoriją kaip puslaidininkių fizikos mokslinės mokyklos Lietuvoje įkūrėjas. Jo iniciatyva 1967 m. buvo įkurtas Puslaidininkių fizikos institutas.

Akademikas J. Požela buvo labai produktyvus mokslininkas, paskelbęs daugiau kaip 400 mokslinių straipsnių, 9 monografijas, tapęs daugiau kaip 100 išradimų autoriumi. J. Požela išugdė 48 mokslų daktarus. Dirbdamas intensyvią mokslinį darbą, jis aktyviai dalyvavo ir mokslinėje-organizacinėje bei visuomeninėje veikloje, buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos viceprezidentu (1972), prezidentu (1984), LR Seimo nariu (1992–1996). Daugiau informacijos apie šį iškylų mokslininką ir jo pagrindines publikacijas galima rasti žurnale „Lithuanian Journal of Physics“: 45(6), 420–422 (2005); 55(4), i–iii (2015).

Minint 100-ąsias akademiko Juro Poželos gimimo metines, žurnalo „Lithuanian Journal of Physics“ redakcinė kolegija pagerbia šį žymų mokslininką – puslaidininkių fizikos mokslinės mokyklos Lietuvoje įkūrėją, – skirdama šį numerį puslaidininkių ir kietojo kūno fizikai bei publikuodama jo kolegų ir jų mokinių parengtus straipsnius.

Nerija Žurauskienė
Jūras Banys

ACADEMICIAN JURAS POŽELA: A TRIBUTE ON HIS 100TH ANNIVERSARY

‘Science in Lithuania should not be provincial. It is an expression of the intellectual capabilities of the nation and an indicator of its civilization. Science and culture are not servants of the state, but a creative contribution to the process of human civilization.’

Juras Požela

Academician Juras Požela (1925–2014) was an outstanding Lithuanian physicist and public figure, widely recognized in the Lithuanian and international academic communities. Having started his higher education studies in Vilnius, Juras Požela completed them at M. Lomonosov University in Moscow. Returning to Vilnius in 1952, he began his scientific activities at Vilnius University in the Department of Experimental Physics, which at that time was headed by Prof. P. Brazdžiūnas. Encouraged by him, J. Požela entered PhD studies and went to Leningrad to deepen his knowledge studying the properties of semiconductors in strong electric fields under the supervision of Academician A. F. Ioffe. In 1956, after successfully defending his Candidate of Physical and Mathematical Sciences Dissertation at the Leningrad State University, J. Požela returned to Vilnius and began working at the Institute of Physics and Technology of the Lithuanian Academy of Sciences, where he developed a new research direction of plasma phenomena in semiconductors. Juras Požela entered the history of science as the founder of the scientific school of semiconductor physics in Lithuania. On his initiative, the Semiconductor Physics Institute was established in 1967.

Academician Juras Požela was a highly productive scientist, having published more than 400 scientific papers and 9 monographs, and being the owner of over 100 inventions. J. Požela supervised 48 doctoral graduates. Alongside his intensive research, he was actively involved in scientific-organizational and public activities, serving as Vice President of the Lithuanian Academy of Sciences (1972), President of the Lithuanian Academy of Sciences (1984), and a Member of the Parliament of the Republic of Lithuania (1992–1996). More information about this distinguished scientist and his principal publications can be found in *Lithuanian Journal of Physics* 45(6), 420–422 (2005), and 55(4), i–iii (2015).

On the occasion of the 100th anniversary of the birth of Academician Juras Požela, the Editorial Board of the *Lithuanian Journal of Physics* honours this eminent scientist – the founder of the scientific school of semiconductor physics in Lithuania – by dedicating this issue to semiconductor and solid-state physics and publishing articles prepared by his colleagues and their students.

Nerija Žurauskienė
Jūras Banys